

יוניציים זררים

ב קי"ץ 1839 נערך בגבול סוריה-תורכיה אחד הקרבות המכריעים בתולדות המרחב. הוא ארך פחות משעתיים. הצבא המיצרי, בפיקודו של איבראהים באשה, הנחיל מפלה ניצחת לצבא התורכי, בפיקודו של האפז באשה.

קרב זה הבטיח, למעשה, את עצמאותה של מצרים החדשה, תחת השושלת שנוסדה על ידי אביו של איבראהים, מוחמד עלי, ושנחתימה עם פארוק מיודענו. אך יש סיבה שניה שבגללה ראוי קרב זה להיזכר. היא נעוצה באישיותו של אדם אחד, שמילא בו תפקיד מרכזי: קצין פרוסי, בן 39, שכהן כיועצו הצבאי הראשי של המפקד התורכי.

באותם הימים לא היה ידוע בעולם, אך לא עברו 21 שנה, והוא הפך לאחד המצביאים הגדולים של כל התקופות, איט טראטג בעל שעוריקומה היסטורי.

שמו היה הלמוט פון מולטקה. בשנת 1870 הוא ניצח את נאפוליון השלישי בקרב של סידאן, ששינה את פני אירופה.

★ ★ ★

ה מעטים היוודעים כי מצביאי-גאון זה היה אותו קצין פרוסי שנוצח בצורה כה מבישה על-ידי איבראהים באשה, שואלים את עצמם: איך זה יכול היה לקרות? איך זה קרה שאדם, אשר ניצח את הצבא המפואר ביותר בעולם של זמנו, הובס על-ידי צבא של כרויים פרימיטיביים, בפקודת מיצרי נחשל?

והי שאלה המתייחסת לכל היועצים הצבאיים הורים ש- הובסו בנסיבות דומות — והם רבים ללא-ספור, מאז שחר ההיסטוריה ועד היועצים הסובייטיים במצרים ובסוריה בי- חודש האחרון.

התשובה נובעת מעצם האבסורד הטמון בי- מעמדו של "יועץ צבאי" זה.

★ ★ ★

הנה מה שקרה לאותו פון-מולטקה אומלל, בקרב ליד הכפר נויב.

הוא היה חייל מקצועי. הוא ידע בדיוק מה אומרים כללי- המלחמה. הוא למד אותם על-יפה בבית-הספר לקצינים.

הוא ידע מה אפשרי ומה בלתי-אפשרי. הוא ידע מה כוחם של תותחים, והיכן יש להפעיל פרישים, ומה חשיבותם של ביצורים.

ליריבו, איבראהים באשה, לא היה מושג על אלה.

לכן, כאשר הגיע הצבא התורכי לנויב, נתן פון-מולטקה את כל העצות הצבאיות הנכונות.

הוא החליט כי הצבא צריך להתבצר. הוא תיכנן אישית את כל הביצורים, והם היו מלאכת-מחשבת.

אילו התקף אותם איבראהים, היה נוהל תבוסה ניצחת. אבל איבראהים כלל לא חלם להתקף אותם.

הוא סירר בעצמו לאורך העמדות התורכיות, החליט על תימרון שונה לגמרי, שהזכיר את טכניסו של יהושע במלחמת העי.

הוא נטש את מחנהו, עבר לאור היום על פני העמדות התורכיות, עקף אותן ותקף אותן מן העורף.

כל קצין אירופי היה יכול להוכיח, על סמך התורה שלמד בבית-הספר, כי זהו מעשה מטורף.

כי בשעה שהמצרים ביצעו את התימרון, יכלו התורכים להתנפל עליהם מן האגף ולחסלם. לאחר מכן, יכלו התורכים להציל את עצמם בנקל על-ידי נסיגה מזורזת לעמדות אחרות.

אבל איבראהים נישח כי הקצין הפרוסי יבין את המתרחש באיחור רב מדי, וכי המפקד התורכי השחצן יסרב להיסוג בעוד מועד.

הוא הפך את כל כללי תורת-המלחמה האי- רופית, אבל הוא הבין את הפסיכולוגיה של יריבויו.

הוא כבש את המחנה התורכי, נכנס לאוהלו של המפקד, לכר את כל מיסמכיו ובגדיו — שעה קלה אחרי שפון- מולטקה המהולל נמלט על גפשו.

★ ★ ★

ב ימי תש"ח זכינו לזום בלתי-טוסק של מומחים צבאיים יהודיים, שבאו מכל העולם כדי ליעץ לנו.

העצות שלהם היו שונות, בדרך כלל, למוקלחת. את המלחמה הכריעו בני-קיצוים ונערי-עיר, מפקדי

פלמ"ח שלא למדו מעולם את תורת-המלחמה, שספגו את תורתם מפי יצחק שדה ליד המדורה.

במלחמת החודש האחרון פעלו מומחים סובייטיים בסוריה ובמצרים. אני משוכנע שהם נתנו עצות טובות מאד ל- מארחיהם.

עצות אלה לא עזרו אלא להכניס את הערבים למלכודת.

ואם מספרים כיום על זרם חדש של מומחים צבאיים לארצות אלה — אין זה מראיג אותי.

לא מפני שאני ישראלי יהיר ושחצן, המאמין כי יצחק רבין וחבריו הם גדולי המצביאים של כל הדורות.

אלא מפני שמה שקרה לפון-מולטקה, עתיד

הלמוט פון מולטקה

לקרות לכל גאון צבאי זר שיבוא, בשנים הקרובות, ליעץ לצבאות ערב.

★ ★ ★

מ דוע? האם הערבים הם לוחמים גרועים? האם צבא-י תיהם פגומים ללא-תקנה?

החליטה. לחמתי נגד חיילים ערביים, ואני רוחש להם כבוד מקרב לב. במלחמת ששת-הימים הם הצטיינו שוב — כלוחמים אישיים בכל החזיתות.

כשלוון היועצים הורים נובע מאי-הבנה יסודית של מהות הצבא — כל צבא.

הצבא — כל צבא — הוא חלק מעמו. הוא חלק בלתי- נפרד מהחברה המקיפה אותו.

כל מישורי המלחמה — האינסטרטגיה, ה- טאקטיקה, הלוגיסטיקה — הם חלק בלתי- נפרד מתרבותו של עם.

הם כפופים בכל אתר ואתר לתכונות האופי הלאומי של העם: השקפת-עולמו, רמתו הטכנית, מערכת-חינוכו, מיבנהו המעמדי.

טול התפתחות צבאית כלשהי מן החברה והתקופה ש- הולידו אותה — ולא נשאר אלא כלי ריק.

עקרונות-היסוד של תורת-המלחמה הם נצי- חיים. אך אין דבר זמני יותר, חולף יותר, משיטות וישובם.

★ ★ ★

תורת-המלחמה המודרנית, זו הנהוגה (בהבוליים) קטנים (מאז) בצבאות ארצות-הברית וברית-המועצות, היא תולדה של החברה התעשייתית בתי-ימינו.

היא נולדה בחברה שבה כל ילד משחק במכוונת משחקי- ילדותו, שבה בן-החחה (או בן-הקולחוו, או בן-הקיבוץ) עולה על טראקטור לפני הגיעו לגיל 10, שבה רגילים אנשים מעשייתים לארגן ולאלתר, בעת הצורך — מערכות טכניות מסובכות.

זוהי החברה המולידה טייסי-סילון, קברניטי- צוללות, מפקדי-שריון — אנשים שהם כה מורגלים להפעלת אמצעים טכניים מסובכים, עד כי הדבר הפך להם טבע שני.

אנשים כאלה יכולים — גם בתנאי לחץ, עייפות קיצונית וסכנה גופנית — להחליט התלטות טאקטיות במהירות הבזק. מבלי לאבד את עשתונותיהם נוכח הבעיות הטכניות ה- כרוכות בהן.

זוהי חברה המסוגלת לנהל את אותה מערכת טכנית מסובכת מאד הקרויה "מלחמת בוק" — שהיא שילוב זרועות טכניות שונות, תוך התקדמות מהירה, אילתור מתמיד, נכונות ל- שנות ככל שניה תוכניות מוכנות מראש, והי יכולת לנצל כל הזדמנות עוד לפני שהיא מתגלית לעין.

★ ★ ★

כשובא מומחה צבאי, האמון על מלחמה זו, ליעץ עצות לצבא זה, השייך לחברה שונה לגמרי — הרי הוא ראוי לרחמים.

החברה הערבית של ימינו אינה חברה טכנית.

אין ספק כי תהיה כזאת, ככל שאר החברות בעולם. אולם עוד יעבור זמן ניכר עד שתצליח לעכל את המהפכה ה- תעשייתית, זו שארכה באירופה למעלה ממאה שנים.

חברה פיאוולית, חקלאית או מידוברית, אינה הופכת לחברה טכנית על-ידי כך שכמה אלפי צעירים טובים עוברים קורסים טכניים, ולומדים לנהוג, לטוס ולירות.

כדי שהטייס, הטאנקיסט והתותחן יהיו יעילים — דרוש להם כושר טכני המוקנה מילדות מוקדמת. דרוש להם עורף טכני עצום — מוסכים, שרותי-אחזקה, בתי-ספר, ספרות — הצריכים להקיף את חלקי-הארי של העם.

יותר מזה: דרושה השקפת-עולם חברתית, המכוונת את רוח העם לכיוון הנכון.

כי הטכניקה אינה דבר חיצוני. היא נובעת מערכי-רזות מסויימים, מהרגלים עמוקים של מחשב אוניקסטיבי, מגישת- היסוד של הכלל והפרט, מן המיבנה החברתי עצמו.

המהפכה הציונית שחיסלה את השקפת-העולם היהודית- דתית של הגטו, פינתה את הדרך להשקפת-עולם טכנית כזאת בעמנו.

העמים הערביים, הכבולים עדיון על-ידי השקפת-עולם טרום-טכנית, בלתי-אובייקטיבית ודתית — עוד רחוקים מכך.

★ ★ ★

כל זה נתגלה בבירור במלחמת ששת-הימים — מל- כמה בה הצטיינו לוחמים ערביים רבים באומץ-לב מר- שים, ולחמו עד טיפת-דמם האחרונה ממש — ובה התמוטטו שלושה צבאות ערביים כבני-ידי-קלפים.

לא למרות הנשק המודרני העצום שהיה בידיהם, אלא בגלל הנשק הנה.

לא למרות היועצים הזרים, שדיבוריהם נשמעו כאלחוט — אלא בגללם.

היועצים נתנו עצות טובות. הם רק לא הבינו כי אחרי הבקעת הקו הראשון, יהפוך כל האורגאניזם הטכני המסובך של הצבא הערבי לערימת-גרוטאות.

כי לשום צבא ערבי אין עדיין אותו כוח-אדם מאומן ה- מסוגל, תוך שניות, להעלות למרומים מאות מטוסים — אחרי שהמטוס הישראלי הראשון הגיע לשדה-התעופה הערבי הראשון.

ובהעדר יכולת זו — כל העצות הטובות הן שטויות.

לכן — חבל על כל הקצינים הטובים המגיעים עתה שוב למרחב. אם יגיעו, חס וחלילה, למיבחן האמיתי — יקרה להם בדיוק מה שקרה לקודמיהם.

ותהיה להם רק נחמה אחת — שאותו הדבר קרה גם לגדול המצביאים של הצבא הפרוסי, אותו הלמוט פון-מולטקה.